

*І.М. Сопілко, д.ю.н., професор,
І.В. Осадченко, здобувачка вищої освіти,
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Правове регулювання використання безпілотних літальних апаратів в Україні

Безпілотні літальні апарати, розробка та використання яких здійснюється як для військових та оборонних, так і цивільних цілей, останнім часом стають одним з найбільш розвинених напрямів авіаційної техніки, у зв'язку з чим все більшої актуальності набуває проблема правового регулювання правового статусу безпілотників.

Розробка та використання безпілотних літальних апаратів (далі БПЛА), здійснюється для військових, оборонних та цивільних цілей, які останнім часом стають одним з найбільш розвинених напрямів авіаційної техніки, У зв'язку з цим все більшої актуальності набуває вирішення проблем правового регулювання правового статусу безпілотників.

Нині в Україні використання БПЛА регулюється такими ж нормативно-правовими актами, що й звичайні літаки. Фундаментальним нормативно-правовим актом є Повітряний кодекс України, в якому визначені правила реєстрації та придатності повітряних суден до польоту, та встановлені правові основи діяльності в галузі авіації [1]. Також, вагомим є Положенням про використання повітряного простору України, яким регулюється діяльність, що пов'язана з використанням повітряного простору та дії, пов'язані з переміщенням у ньому матеріальних об'єктів, а також діяльність задля забезпечення безпеки повітряних суден та інших об'єктів [2]. Наказом державної авіаційної служби України та Міністерства оборони України Про затвердження Авіаційних правил України «Правила використання повітряного простору України» встановлені загальні правила та процедури стосовно організації використання повітряного простору України, а також міжнародного повітряного простору, відповідальність за обслуговування повітряного руху в якому міжнародними договорами України покладено на Україну [3].

Відповідно до вимог п. 4 розділу II описаних вище правил, польоти безпілотних повітряних суден масою до 20 кг дозволяється виконувати без подання заявок, без отримання дозволів та без інформування органів управління Повітряних Сил Збройних Сил України та органів об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху України (ОЦВС), органів Державної прикордонної служби України, органів обслуговування повітряного руху (ОПР) та відомчих органів управління повітряним рухом (УПР), якщо будуть дотримані певні вимоги, а саме:

1) польоти виконуються лише на території України, без перетинання кордону;

2) польоти виконуються не в межах встановлених заборон та обмежень використання повітряного простору, окрім випадків, установлених Положенням про використання повітряного простору;

3) польоти виконуються не ближче 3-5 км від меж злітно-посадкових смуг аеродромів чи вертодромів, окрім випадків, коли це узгоджено з експлуатантом узгодження з експлуатантом летовища

4) польоти виконуються на відстані від 500 м від пілотованих повітряних суден;

5) польоти виконуються над:
місцями, де відсутнє скупчення людей на відкритому просторі та відсутня щільна забудова;

об'єктами (зонами), які не є стратегічними та секретними, та над ними немає інформаційних знаків про заборону польотів БпЛА;

6) польоти виконуються в межах прямої видимості (VLOS);

7) максимальна висота польоту не вище вимог, які визначені для спеціально встановлених зон, іншого спеціально зарезервованого повітряного простору;

8) швидкість польоту БпЛА складає не більше 160 км/год. [3].

У всіх інших випадках польоти інших БпЛА виконуються у межах спеціально встановлених зон та маршрутів з дотриманням вимог щодо подання заявок на використання повітряного простору, отримання дозволів та умов використання повітряного простору, інформування органів управління Повітряних Сил Збройних Сил України, органів Державної прикордонної служби України.

У 2020 році Верховна рада у першому читанні прийняла законопроект, про внесення змін до Повітряного кодексу України щодо удосконалення законодавчого врегулювання у сфері безпілотних повітряних суден цивільної авіації, метою якого є удосконалення чинного регулювання в сфері безпілотних повітряних суден, встановлення для користувачів БпЛА та дистанційних пілотів сучасних, чітких та простих норм, що підвищать рівень безпеки використання БпЛА [4]. Вищевказаний документ дає оновлене визначення поняттям "безпілотна авіаційна система", "безпілотне повітряне судно", "дистанційний пілот". Та окрім того, в ньому встановлено, що отримання сертифіката експлуатанта є не обов'язковим, та зазначені основні кроки, які необхідні для створення спрощеної системи обліку БпЛА, та описані окремі вимоги до компетенції дистанційного пілота, та його підготовки.

Ми вважаємо, що великою перевагою даного законопроекту є висвітлення питання страхування відповідальності пілота перед третіми особами. Зараз, це є актуальним, а саме у випадках, коли польоти відбуваються в межах населених пунктів, промислових та інфраструктурних об'єктах, та над місцями масового скупчення людей.

Також, на нашу думку, необхідно додати до даного законопроекту й ліцензування з чітким та прозорим поділом за типами літальних апаратів за характером потенційної загрози, яка ними може заподіюватися. Це сприятиме безпеці як у повітрі, так і на наземних об'єктах.

Також, великою перевагою може бути те, що реєстрація БПЛА буде мати характер повідомлення, а сама процедура стане максимально простою. В найкращому випадку, це буде здійснюватися через мережу Інтернет, і буде низька за вартістю, адже до цієї суми буде входити лише покриття витрат на утримання відповідного веб-ресурсу.

Загалом, хоча БПЛА стали частиною нашого життя нещодавно, та галузь безпілотників лише на стадії формування, однак вбачаються загрози вчинення правопорушень пов'язаних з їх використанням. Саме тому постає нагальна потреба розвитку та запровадження законодавчого регулювання використання безпілотників в Україні, що необхідно робити із врахуванням досвіду іноземних держав, задля ефективного впровадження нових нормативно-правових актів.

Список літератури

1. Повітряний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2011, № 48-49, ст.536 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 р. № 954, м. Київ. Про затвердження Положення про використання повітряного простору України URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/954-2017-%D0%BF#Text>

3. Наказ Державної авіаційної служби України, Міністерства оборони України від 11.05.2018 № 430/210. Про затвердження Авіаційних правил України «Правила використання повітряного простору України» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1056-18#Text>

4. Проект Закону про внесення змін до Повітряного кодексу України щодо удосконалення законодавчого врегулювання у сфері безпілотних повітряних суден цивільної авіації. URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69235